

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ БЮДЖЕТУВАННЯ В СИСТЕМІ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

THE THEORETICAL BASIS OF BUDGETING IN THE CORPORATE GOVERNANCE SYSTEM

УДК 336.71

Сердюков К.Г.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри фінанси і кредит
Харківський інститут фінансів
Київського національного торговельно-
економічного університету

Роголін В.М.

студент
Харківський інститут фінансів
Київського національного торговельно-
економічного університету

У статті обґрунтоване поняття «корпоративне управління», проведено історичний екскурс становлення корпоративного управління. На цій основі запропоновано будувати корпоративне управління та систему фінансового планування на основі бюджетування, оскільки цей метод формує уявлення про майбутній фінансовий стан підприємства як у його власників, так і у менеджерів підприємства.

Ключові слова: корпоративне управління, корпоративна стратегія, фінансове планування, фінансовий стан, бюджетування, управлінська діяльність, прибуток.

В статті обосновано поняття «корпоративне управління», проведено історичський екскурс становлення корпоративного управління. На цій основі пропонується будувати корпоративне управління та фінансове планування на основі бюдже-

тирования, поскольку этот метод формирует представление о будущем финансовом состоянии предприятия как у его владельцев, так и у менеджеров предприятия.

Ключевые слова: корпоративное управление, корпоративная стратегия, финансовое планирование, финансовое состояние, бюджетирование, управленческая деятельность, прибыль.

The article substantiates the notion of "corporate governance", conducts a historical digression of the formation of corporate governance. On this basis, the need to build corporate governance and financial planning, based on budgeting, was proposed, since this method forms an idea of the future financial condition of the enterprise, both its owners and the managers of the enterprise.

Key words: corporate governance, corporate strategy, financial planning, financial condition, budgeting, management activity, profit.

Постановка проблеми. Ефективне керування підприємствами й організаціями повинно формуватися виходячи з цілей власників цих підприємств і організацій, особливо якщо підприємством або організацією володіє чисельна група співвласників. Тому опрацювання понять «корпоративне управління» та «бюджетування» є особливо актуальним. Ефективність корпоративного управління впливає як на саме підприємство – його менеджерів та співробітників, так і на державу через податкоспроможність підприємства чи організації і на співвласників підприємства, які прагнуть отримати максимальний прибуток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато вітчизняних і зарубіжних авторів працювали над поняттями «корпоративне управління» та «бюджетування»: О.А. Ачкуріна, А. Шлейфер, Д. Деніс, Дж. Веймер, В.А. Євтушевський, К.В. Ковальська, С.А. Румянцев, С.А. Масютін, Т.Г. Бень.

Постановка завдання. Метою статті є теоретичне обґрунтування понять «корпоративне управління» та «бюджетування».

Виклад основного матеріалу дослідження. Принципи сучасного корпоративного управління були закладені лише в кінці XVIII – на початку XIX століття. А безпосереднє законодавче регулювання корпоративної діяльності розпочалося в XIX столітті. Уперше акціонерне товариство як організаційно-правова форма підприємницької діяльності зафіксовано у французькому Торговому кодексі 1808 року. Тому деякі дослідники саме його називають актом, із моменту видання якого виник правовий інститут «акціонерне товариство». У 1843 році в Пруссії, у 1844 р. в Англії, у 1856 році

у Франції видають самостійні цивільно-правові закони про акціонерні товариства. У 1862 році в Англії всі законодавчі акти, що регулюють діяльність акціонерного товариства, зведено в єдиний закон, вперше у світі була запроваджена реєстраційна система створення акціонерного товариства, а у 1867 році вперше дозволено випуск акцій на пред'явника. У другій половині XIX століття розпочався другий етап еволюції акціонерних товариств, пов'язаний з початком використання акціонерної форми для створення господарських об'єднань незалежних юридичних осіб. Першою такою корпорацією була «Стандарт Ойл». Третій етап еволюції системи управління акціонерних товариств розпочався у 20-х роках XX століття, коли акціонерне товариство набуло визнання найпрогресивнішої форми організування підприємницької діяльності. Наприкінці XIX століття практика усебічного регулювання діяльності корпорацій отримала назву «корпоративне управління». У 1931 році А. Берлі і Г. Мінз публікують свою роботу «Сучасна корпорація і приватна власність капіталізму», положення якої стали базою сучасних теорій у сфері корпоративного управління. Останнім етапом історії корпоративного управління можна вважати період починаючи з 50-х років XX століття і до сьогодні, коли у країнах з ринковою економікою учасниками акціонерних товариств стає питома вага всього населення. У 1968 році Європейське економічне співтовариство приймає директиву про корпоративне законодавство для європейських компаній. У 1992 році комітет Кедбюрі публікує перший Кодекс корпоративного управління (Великобританія), наслідком якого стала реалізація принципу

«прозорості». Отже, у ХХ столітті акціонерне товариство стало домінуючою організаційно-правовою формою, а тому корпоративне управління набуває надзвичайної важливості та забезпечує дотримання інтересів акціонерів і суспільства загалом [1, с. 54]

Морфологічну оцінку поняття корпоративне управління подано в таблиці 1.

Як зазначалося вище, корпоративне управління будується на сформованій стратегії підприємства. Таким чином, можна стверджувати, що під час формування корпоративної стратегії підприємства як для його власників, так і для менеджерів важливим елементом є рух грошових коштів підприємства. Тому на сучасному етапі важливим аспектом формування дієвого корпоративного управління є формування фінансових планів та контроль за рухом грошових коштів, оскільки результатом цього руху буде або прибуток, або збиток підприємства.

Корпоративне управління у сфері побудови фінансових планів повинно формуватися на основі вирішення основних завдань, як наведено на рис. 1.

Організація корпоративного управління у сфері побудови фінансових бюджетів – це заходи, спрямовані на постійний контроль вхідних і вихідних грошових потоків підприємства і створення на цій основі бюджетів бізнес-процесів корпорації.

Бюджетування як один із видів фінансового планування вдало поєднує інтереси підрозділів і підприємства загалом, а також враховує особливості кожного з них через систему витрат і доходів, характерних тільки для певного підрозділу [8, с. 50].

Метою бюджетування під час корпоративного управління є те, що він є основою планування і прийняття управлінських рішень, оцінки всіх аспектів фінансового потенціалу, контролю та управління матеріальними і грошовими ресурсами, зміцнення фінансової дисципліни та підпорядковує інтереси окремих структурних підрозділів інтересам менеджерів підприємства загалом і власникам його капіталу.

Бюджетування – це планування, облік і контроль грошових потоків, а також аналіз фінансових результатів конкретних видів діяльності підприємства. Метою складання бюджету є визначення розміру і структури витрат підприємства та його підрозділів для конкретних цілей і фінансового забезпечення їх охоплення.

Доцільність впровадження бюджетування під час корпоративного управління зумовлюється тим, що побудова та аналіз бюджетних форм надає менеджменту компанії інформацію для обґрунтування та прогнозування наслідків того чи іншого управлінського рішення (виробничого, інвестиційного, маркетингового тощо), оцінки досягнутих

Таблиця 1

Морфологічна оцінка поняття «корпоративне управління»

№ п/п	Автор	Поняття	Ключові слова
1	А. Шлейфер, Р. Вишні [2, с. 737]	Шляхи та способи, за допомогою яких інвестори гарантують отримання доходу на вкладений у корпорацію капітал	отримання доходу
2	Д. Деніс [3, с. 4–5]	Набір механізмів, які стимулюють менеджерів компанії приймати рішення, що максимізують вартість компанії для її власників	набір механізмів
3	Дж. Веймер, Дж. Папе [4, с. 154]	Корпоративне управління являє собою специфічну для країни систему, яку складають правові, інституціональні та культурні фактори, що формують модель впливу на прийняття рішень менеджерами	прийняття рішень
4.	В. А. Євтушевський, К.В. Ковальська, Н.В. Бутенко [5, с. 57]	Процеси регулювання власником руху його корпоративних прав з метою отримання прибутку, відшкодування витрат через отримання частки майна під час його ліквідації, можливих спекулятивних операцій із корпоративними правами	відшкодування витрат
5.	С.А. Румянцев [6, с. 13]	Система виборних та призначених органів, які здійснюють управління діяльністю відкритих акціонерних товариств, що відображає баланс інтересів власників і спрямована на забезпечення максимально можливого прибутку від усіх видів діяльності товариства згідно з нормами чинного законодавства	управління діяльністю
6.	С.А. Масютін [7, с. 38]	Сучасний, прогресивний вид управлінської діяльності в межах господарської системи, який характеризується наявністю корпоративної стратегії, корпоративного стилю роботи менеджерів усіх рівнів, корпоративної культури, фінансової та інформаційної відкритості, системи захисту прав акціонерів та власників інших цінних паперів підприємства-емітента	наявність корпоративної стратегії
Визначення авторів		Корпоративне управління – вид діяльності на основі формування корпоративної стратегії за допомогою механізмів, які спрямовані на збільшення вартості компанії та отримання доходу для власників підприємства	

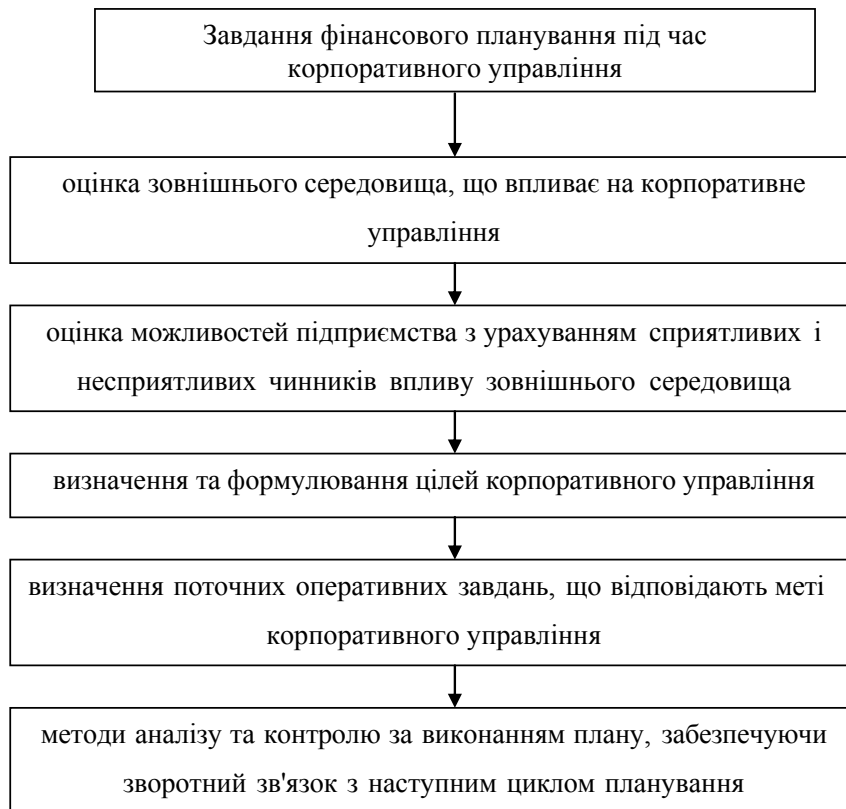

Рис. 1. Завдання фінансового планування під час корпоративного управління

результатів порівняно з цілями, встановленими фінансовими планами минулих періодів.

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи вищесказане, слід наголосити, що в умовах низької фінансової результативності і платоспроможності вітчизняних корпорацій необхідність та доцільність впровадження прогресивної управлінської технології – бюджетування – в корпоративний процес управління є необхідністю, адже її роль полягає у координації всіх сторін діяльності, від власників підприємства до менеджерів, та зусиль усіх підрозділів для досягнення цілей корпоративного управління і, як наслідок, забезпечення високої ефективності підприємництва. Тому питання формування корпоративного управління з використанням бюджетування потребує подальшого вивчення і уточнення з урахуванням потреб сьогодення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Акчуріна О.А. Тенденції розвитку сутності поняття «корпоративне управління» / О.А. Акчуріна // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2013. Випуск 1, Том 2. С. 53–56.
2. Shleifer A. A Survey of Corporate Governance / A. Shleifer, R. Vishny // Journal of Finance. 1997. 52. P. 737–783.
3. Denis D. International Corporate Governance / D. Denis, J. McConnel. – ECGI, Finance Working Paper

№5, 2003. – P.62. URL: <http://www.gobiernodelaempresa.cl/files/cge/biblioteca/acad/D.%20Denis%20y%20>

4. Weimer J. A Taxonomy of Systems of Corporate Governance / J. Weimer, J. Pape // Journal of Corporate Governance. 1999. 7 (2). P.152–166.

5. Євтушевський В.А. Стратегія корпоративного управління / В.А. Євтушевський, К.В. Ковальська, Н.В. Бутенко. К.: Знання, 2007. 287 с.

6. Румянцев С.А. Українська модель корпоративного управління: становлення та розвиток / С.А. Румянцев. К.: Т-во «Знання», КОО, 2003. 149 с.

7. Масютин С.А. Механізми корпоративного управління / С.А. Масютин. М.: ЗАО «Финстатинформ», 2002. 240 с.

8. Бень Т.Г. Бюджетування як інструмент удосконалення системи фінансового менеджменту підприємств / Бень Т.Г., Довбня С.Б. // Фінанси України. 2005. № 7. – С. 48–55.

REFERENCES:

1. Akchurina O. A. (2013) Tendenciji rozvytku sutnosti ponjattja "korporatyvne upravlinnja [Trends in the development of the concept of "corporate governance] / O. A. Akchurina // Teoretichni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektual'noji vlasnosti. Vol.1, Tom 2, pp. 53–56.
2. Shleifer A. A Survey of Corporate Governance / A. Shleifer, R. Vishny // Journal of Finance. 1997. 52. P. 737–783.
3. Denis D. International Corporate Governance. D. Denis, J. McConnel. ECGI, Finance Working Paper

№ 5, 2003. P. 62. URL: <http://www.gobiernodelaempresa.cl/files/cge/biblioteca/acad/D.%20Denis%20y%20>

4. Weimer J. A Taxonomy of Systems of Corporate Governance / J. Weimer, J. Pape // *Journal of Corporate Governance*. 1999. 7 (2). P.152–166.

5. Jevtushevs'kyj V A. (2007) Strategija korporatyvnogo upravlinnja [Corporate Governance Strategy] / V.A. Jevtushevs'kyj, K.V. Koval's'ka, N.V. Butenko. Kiev: Znannja (in Ukrainian)

6. Rumjancev S.A. (2003) Ukrajins'ka model' korporatyvnogo upravlinnja: stanovlennja ta rozvytok

[Ukrainian corporate governance model: formation and development] / S.A. Rumjancev. Kiev: T-vo "Znannja", KOO (in Ukrainian)

7. Masyutin S.A. (2002) Mexanizmy korporativnogo upravleniya [Mechanisms of corporate governance]/ S.A. Masyutin. Moscow: ZAO "Finstatinform" (in Russian)

8. Ben T.G. (2005) Bjudzhetuvannja jak instrument udoskonalennja systemy finansovogo menedzhmentu pidpryemstv [Budgeting as an instrument for improving the financial management system of enterprises] / Ben T.G., Dovbnja S.B. // *Finansy Ukrainy* vol 7, pp. 48–55.

Serdiukov K.H.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Finance and Credit
Kharkiv Institute of Finance
Kyiv National University of Trade and Economics

Rohalin V.M.

Student
Kharkiv Institute of Finance
Kyiv National University of Trade and Economics

THE THEORETICAL BASIS OF BUDGETING IN THE CORPORATE GOVERNANCE SYSTEM

Effective management of enterprises and organizations should be formed on the basis of objectives of owners of these enterprises and organizations, especially if the enterprise or organization has a number of co-owners. Therefore, working out the concept of "corporate governance" and "budgeting" is especially relevant. As the effectiveness of corporate governance affects both the company itself – its managers and employees, the state through the capacity of the enterprise or organization, and co-owners of the company – who seek maximum profit.

As noted above, corporate governance is based on the established strategy of the enterprise. Thus, it can be argued that the formation of a corporate strategy for enterprises, both for its owners and for managers, is an important element of the cash flow of the enterprise. Therefore, at present, an important aspect of the formation of effective corporate governance is the formation of financial plans and control over the movement of funds, as the result of this movement will be either profit or loss of the enterprise.

Organization of corporate governance in the field of construction of financial budgets – these are measures aimed at continuous monitoring of incoming and outgoing cash flows of the enterprise and the creation of on this basis, the budgets of business processes of the corporation.

The purpose of budgeting in corporate governance is that it is the basis for planning and making managerial decisions, assessing all aspects of financial capacity, controlling and managing material and financial resources, strengthening financial discipline and subordinating the interests of individual structural units to the interests of managers of the enterprise as a whole and its owners of capital.

Budgeting is the planning, accounting, and control of cash flows, as well as the analysis of financial results of specific activities of the enterprise. The purpose of budgeting is to determine the size and cost structure of the enterprise and its subdivisions for specific purposes and financial security of their coverage.